

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 34 (22963)

2024-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ

МЭЗАЕМ и 28-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

МАКЪ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Зеклозешцэу
улэжъэнэу уфаемэ

Къэралыгъо хэбзэгъэуцугъэм кызэрэдилытэрэмклэ, бэдзэогъум и 1-м нэс зеклозешцэу ыкли зеклозешцэ-зэдзэклаклогъу тапэкклэ логъ зышлэ зышлоигъохэм аттестациер аклун фэе.

Владлена Погосян

Александра Енина

Мы лъэныкъомклэ республикэм логъшлэныр щэклогъ. Зеклозешцэу ыкли зеклозешцэ-зэдзэклаклогъ тхылъхэм ятын Адыгеимклэ зипшъэрыл комиссием мыгъэ апэрэ зэхэсыгъо илагъ. Зичэзыу ушэтынхэр зыщызэхашцэу уахътэм логъыгъо шъхьалэу тегушылагъэх.

АР-м зеклономклэ ыкли зыгъэпсэфыплэ чыплэхэмклэ и Комитет кызэритырэмклэ, апэрэ ушэтынхэр ялэгъахэх. Блэ-кыгъэ илъэсым ишэклогъу мазэ ахэр реклогыгъэх. Ащ дэжым, зеклозешцэу лэжъэнхэ фитыныгъэ къызытырэ тхылъым изэгъэгъотынклэ ушэтынхэр нэбгырэ

16-мэ аклугъ. Джы ахэр къэралыгъом изеклозешцэхэм языкл реестр хэтхагъэх. Ахэм яз Владлена Погосян. Ар илъэс 20-м клахъэу экскурсоводэу мэлэжъэ. Илогъшлэн кызэрэ-фэклогъэ гъогур инструкторскэ еджаплэм кыщегъэ. Илъэсы-бэрэ клэлэцыклэхэм адэлэжыагъ, зеклономыгъэ фигъэсагъэх, фыригъэджагъэх. Джы аужырэ илъэ-сипшл фэдызым республикэм кыхьэрэ хьаклэхэм тишъолпыр ичылплэ дахэхэр арегъэлэжъу, итарихъ, икультурэ къафелуатэ. Зеклозешцэ сэнэхъатым ар тапэкклэ фэлэжъэн имурад. Ащ кыхьэкклэу мыщ фэдэ логъ ышлэ-

нымклэ фитыныгъэ къызытырэ тхылъыр апэрэхэм ащыщэу зэригъэгъотыгъ.

Владлена ПОГОСЯН — зеклозешцэ:

— Ары, ушэтынхэр склухи зеклозешцэу сылэжъэн фитыныгъэ сзэгъэгъотырэ тхылъыр тыгъэгъазэм къысатыжыгъ. Ащ бгъэхалъхы игыс. Ушэтынхэр кынхэл, узцылэжъэрэ шъолпырым икъэбар ошлэмэ. Уплъэклунхэр едзыгъуитлогъ зэтеуыгъэх. Апэрэм упчлэхэм яджэуапхэр къяотыжыгъ. Пстэумклэ 30 мэхъу: адыгэ культурэм, тарихъым илъэгъуипхэ чыплэхэм, чыпла-

цлэхэм, илуашъхьэхэм, хышъэу апылхэм ахэр афэгъэхьыгъэх. Зеклэ упчлэхэм джэуап тэрэ-хэр къястыжыгъэх. Ятлонэрэ едзыгъор практическэ шъхьае, зыми тымыклогъу, тхьапэмэ тахэлабзэ, чыплэу атетхагъэхэм экскурсие ащызэхэтцагъэм фэдэу къэтлогъагъ. Сэ къушъхьэ-плэ чыналъэр къыстефэгъагъ.

Зеклозешцэхэм алъэныкъоклэ логъшлэныр гъэлэшыгъэныр уахътэм кыгъэуцугъэ логъыгъу. Аужырэ уахътэм зеклохэр къыщэкырэ «экскурсоводыцлэ» зилэхэм япчъагъэ зэхапшлэу хэхъуагъ. Клоцл зеклономыгъэ зызырушъомбгъурэм лъэхъаным

мыщ фэдэ логъшлэным фэдэ хэзылгъагъорэр нахьыбэ хъугъэ. Ау ахэм ащыщхэр логъшлэным фэхъазырхэл, зыщылэжъэхэрэ шъолпырым илъэпкъ тарихъ, икультурэ икыоу ашлэрэл, чыналъэм щыгуазэхэл, зеклогъу купым ищынэгъончъагъи мэхъанэ ратырэл. Ащ изэфэхьысыжъэу шъолпырым шъхьафэу, къэралыгъоми зэрэпсэоу ителлэ аукъошы. Ар дэгъэ-зыжыгъэным фэшл 2022-рэ илъэсым аттестацие шыклэм-клэ ахэм яхэшыпыкын хэбзэ лъапсэ илэ хъугъэ.

(Икълух я 2-рэ нэклуб. ит).

Ипылэгъу афэхъущтых

Урысые Федерацием и Президент ихэдзынхэм сэкъатныгъэ зилэхэр ахэлэжъэнхэр кын къафэмыхъуным пэшорыгъэшъэу зыфагъэхъазыры.

Ахэм яшлоигъоныгъэхэр кыдалытэхэзэ хэдзынхэр зыщыклоштхэ чыплэхэр агъэхъазырых, яфитыныгъэхэр къаухъумэх.

АР-м хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ коммиссие иллыкӀохэр сэкъатныгъэ зилэхэм яобщественнэ организациехэм ахэтхэм гуцылэгъу афэхъугъэх, УФ-м и Президент ихэдзынхэм афэгъэхъыгъэ игъэкӀотыгъэ къэбархэр къафалотагъэх.

ЗэрагъэунэфыгъэмкӀэ, сэкъатныгъэ зилэ хэдзекӀо мин 30-м ехъу республи-

кэм щэпсэу. Ахэр хэдзынхэм ахэлэжъэнхэм пае лофтхъэбзэ зэфэхъафхэр афызэхъащэх. Ахэм ащыщ гъэтхэпэм и 15-м кыщегъэжъагъэу и 17-м нэс кӀощт «Социальное такси» зыфиӀорэр.

УФ-м и Президент ихэдзынхэр чыплэ 268-мэ ащыкӀоштых, ахэм ащыщэу тӀур хэушъхъафыкӀыгъэу сэкъатныгъэ зилэхэм, анахъэу зынэ кыщыкӀагъэхэм, апае агъэпсыщтых. Ащ нэмыкӀэу хэушъхъафыкӀыгъэу хэдзыплэ

чыплитӀу, участкэ пэпчъ зымылэгъухэрэм апае инэу тхыгъэ тхьапэхэр агъэхъазырыщтых.

КӀэухым республикэм апэрэу щызэхъагъэ проектэу «ИнформУИК» зыфиӀорэм фэгъэхъыгъэу къэзэрэугоигъэхэм къафалотагъ. Мэзэм и 17-м кыщегъэжъагъэу гъэтхэпэм и 7-м нэс ар кӀощт. Ащ кыдыхъалытагъэу хэдзын коммиссием хэтхэм унагъохэр къа-кӀухъэх.

ДЕЛЭКЪО Анет.

Хэгъэгум иухъумако сурэтшыгъэхэмкӀэ

Фондым ишъольыр къутам

Урысые лофтхъабзэу «Нарисуй защитника Отечества» зыфиӀорэм фондэу «Хэгъэгум иухъумакохэр» хэлэжъагъ. Ар Хэгъэгум иухъумако и Мафэ ихэгъэунэфыкӀын кыдыхъалытэгъагъ.

Зэнэкъокъум имурадыр лыхъужъхэм яшлэжъгъэлэплэгъэныр ыкӀи хэушъхъафыкӀыгъэ дзэ операцием ихъугъэ-шлагъэхэр шыпкъагъэ хэлэу кылотыкыгъэнхэр, кызэтэгъэнэгъэнхэр, патриотизмэр ыкӀи гушхоньгъэр ахэлэу, ветеранхэм шъхъэклафэ афашлэу кыткӀэхъухъэрэ лӀэуж-хэр плугъэнхэр ары.

Илъэсищым кыщегъэжъагъэу 17-м нэс зыныбжъхэу Урысыем шыпсэхуэрэр лофтхъабзэм хэлэжъагъэх. Фондым ишъольыр къутамэу Адыгеим щылэм сурэтшыгъэ 400-м ехъу кыткӀэхъагъ. Ахэм ащыщэу лофтшлэгъи 132-у зэнэкъокъум икоммиссие кыхыгъэхэр къэгъэлэжъоным хагъэхъагъэх.

Фондым игукъэкӀыкӀэ къэгъэлэжъоныхэр искусствэхэмкӀэ Адыгэ республикэ колледжэу У. Тхьабысымэм ыцӀэ зыхъы-рэм, искусствэхэмкӀэ кӀэлэцӀыкӀу еджаплэу N 1-м ыкӀи кӀэлэцӀыкӀу художественнэ еджаплэм къащызэлуахыгъэх. Сурэтшыгъэ пэпчъ ныбжъыкӀэ цыкӀухэм ягуфэбагъэ ыкӀи яегуныгъэ къахъащыгъ.

Зэнэкъокъум икӀэух ушэтын къекӀоллагъэх

Урысые инженернэ зэнэкъокъум хэлажъэ ашлоигъоу лӀэу тхыль мини 10-м ехъу къатыгъагъ, студент ыкӀи аспирант 400-м кӀэух ушэтыныр акӀушт.

Ахэм ащыщ Адыгэ къэралыгъо университетым шлэныгъэ хэхыгъэхэмкӀэ ыкӀи цифрэ технологиехэмкӀэ и Институт инженернэ-физическэ факультет истудентэу Кирилл Кузьминьр.

Ащ проектэу «Жыым кыхэкӀырэ энергиер кызфагъэфедэзэ кыушъхъэ чыплэхэм энергиер къэзытырэ системэм ипрограммнэ модуль ащыгъэ-

псыгъэныр» зыфиӀорэр зэнэкъокъум кыщыгъэлэжъагъ.

— Тыгъэм, жыым, псым къатырэ энергиер кызфагъэфедэзэ автономнэ энергетическэ системэм имодель фэдэ гъэпсыгъэныр ары пшъэрыл шъхъа-лэу щытыгъэр. Программнэ модуль «SimInTech» зыфиӀорэм ишӀагъэкӀэ энергиеу бгъэфедэн плъэкӀы-щтым ибагъэ уушэтын

плъэкӀышт. Ар автономнэ энергетическэ системэм игъэцӀэкӀэнкӀэ бгъэфедэ-шъушт, — кыӀотагъ Кирилл Кузьминьм.

Финалынкъом ихъагъэхэр экспертхэм алуӀэнхэ ыкӀи япроектхэм хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэнымкӀэ упчӀэжъэу ашлынхэ атьэкӀышт. Джащ фэдэу мыщ тренингхэр, мастер-клас-схэр, лекциехэр ыкӀи семинархэр щырагъэкӀокӀы-щтых, инженерием инепэрэ мафэ зыфэдэм, хэхъохэр зэрагъэшлыщтым атегушӀыщтых.

Зэнэкъокъум икӀэух едзыгъо очнэ шыкӀэм тетэу 2024-рэ илъэсым имэкъуогъу мазэ къалэу Москва щызэхъащэшт, ащ финалым ихъащт нэбгыри 100-мэ ялофтшлагъэхэр осэлхъэу апшъэрэ технологиер корпорациехэм ыкӀи отраслэхэм япащэхэр зыхъатыщтыхэм арагъэлэжъуштых.

Акъу

АР-м хэдзынхэмкӀэ и Гупчэ коммиссие

Шапхъэхэр зэраукъуагъэхэм кыкӀэлъыкӀуагъ

Урысыем и Следственнэ комитет и ГъэларышлӀаплэу АР-м щылэм Мыекъопэ районьмкӀэ иследственнэ отдел кызэритыгъэмкӀэ, лофтшлэныр щынэгъончъэным ишапхъэхэр зэраукъуагъэхэм кыхэкӀэу цыфым ипсауныгъэ зэрэзэщыкӀуагъэм фэшл уголовнэ лоф кы-зэлуахыгъ.

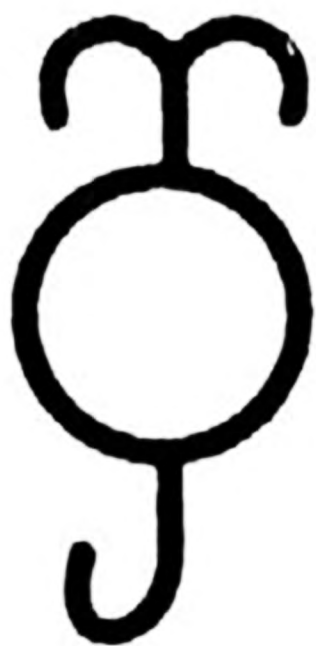
Следствием зэригъэунэфыгъэмкӀэ, 2023-рэ илъэсым тыгъэгъазэм ыкӀэм Мыекъопэ районьм ит къутырэу Веселэм пэмычыжъэу щыт гъэушкъоин-зэтеутын комплекс-ым чӀэт конвейерым

икӀапсэ дэхъэгъэ сапэр ыкӀи шӀойхэр ащ лоф щызышлэрэм кыдыхыхъэзэ, ылэ дилъэшъуагъ. Ащ кыхэкӀыкӀэ ылэ щыщ лахъпахынэу хъугъэ. УплъэкӀунхэм кызэрагъэлэжъуагъэмкӀэ, лофтшлэныр

кыушъхъагъэным ишапхъэхэр мыщ зэрэщамыгъэцакӀэхэрэм а фыкӀо-ныгъэр кыхэкӀыгъ.

Мы уахътэм уголовнэ лофым епхыгъэ зэхэфынхэр следствием плъэгъэлуатэх.

Тэуи хьаблэрэ

Къуаджэу Тэуи хьаблэ чылэжый, итеплэ дахэ, зыдэщысыр чыплэ зэклуж. Адыгэ чыгужым ыгузэгу ит. Чыжэкэ тыдрэ лэныкьокли кыщыплэагоу, Мартэ псыхьожые иджабгу нэпкэ лэагэ теубгуаг.

Краснодар псылыгыплэр замышым чылэм ихэгъуашхьэхэри, ичлыналэхэри Тхьэм кызырегъэшлыгагэх. Иклэй лэапэу кыблэмрэ кьохьаплэмрэ адэжэ гъэзагэхэм Мартэ къяуцуалэщтыг, етланэ кьохьаплэмкэ Мэзыжыем хэла-дэти, Темэн шъуамбгом ыкыбыклэ хьалыгонитлоу зигощыщтыг. Нэчэрэые пэмычыжэу псыхьоу Пклэшэ зы хьалыгуанэр хэлаадэщтыг, адрэр нэм фэмыплэщтыгэхэу, гъунэ зымылагэхэ Мартэ мээ, Кукуаом имээ, Къургьо мээ, Мээ мафэ, Хьамтешо мээ кьапыщылыгыгэ Хьарзэхэ темэнышхоу гектар минитлурэ ныкьорэ зиинагэм хэклэдэжыщтыг. Чылэм лэжэклуплэхэр, мэкьуплэхэр, хьуплэ дэгъухэр ыкли темэнхэр пэблэагэх.

Псылыгыплэр загэпсым къуаджэм илэныкьуабэ члэбыг, итепли нэмыкл шьыпкэ хьугэ.

Псыр кызытеошт чылэныкьор агэкошчыным илофыгэ кызалэтым, унагьомэ янахыбэр бгышхьэм дэкуаехи, къоджашхьэмэ кьапытлысхьагэх, дэкыгагэхэр — унэгэ 22-рэ.

Тэуи хьаблэ зыдэщысыр археологиемкэ чыплэ гъэшлэгъон. Апэрэ Юашхьэр чылэм итемыр хэгъуашхьэ 1946-рэ илэсым шатлыгагэ, ащ кычлахыгэ дышэ Иэлыныр Тбилиси имузей шхьалэ члэл. Ащ нэужым, 1954 — 55-рэ илэсхэм, Адыгеимрэ краимрэ яшлэныгэлэжхэм Сэрэежэ пытэплэжымырэ псэуплэжэ зыплурэ Тэуе шагъэунэфыгагэх. Краснодар псылыгыплэм псыр зырау-бытэм псыорхэм нэпкхэр лэшэу алэсхьагэх ыкли ыпэклэ амышлэщтыгэхэу ихэгъуашхьэхэм археологиие саугэтыбэ кьашычлэщыгэх. Ахэм ащыщы: Клышкыр, Пхьэгъугъапэр, Къэпэнэшхор, Къэпэнэжыер, Мартэбгышхьэ, Сэрэежэ Юашхьэр, Нэутагэ ипсынашхь ыкли нэмыклхэр. Адыгеим, Урысыем, Францием яэкспедициехэм, 1981-рэ илэсым кыщегъэжыагэу, а ижырэ саугэтхэр ауплэклух. Шлэныгэлэжхэм кызыраушхьатырэмкэ, чылэр джы зытесымрэ илэгэ-члыгьохэмрэ, зэпымыоу илэс 6000-м кыриубытэрэ уахтэм цыф псэуплагэх.

Чылэм ыцлэ кызытеклыгэр

Чылэм ыцлэ кызытеклыгэр Тэупщыр ары. Тэу лэакуацлэм адрэ чылагомэ афэдэу «хьаблэр» пагъэагэ — Тэуи хьабл. Тэупщыр кыздэклыгэм икьэбар зэфэшхьафэу кьалатэ. Язырэр 1996 илэсым Хьашхьуанэкьо Хьамедэ гъэзэу «Адыгэ макъэм» кыригъэхьагэ. Ащ кызырэгъаштыгэмкэ, Тэупщым икьэбар Пчыхьалыкьуае дэсыгэ Джа-мырзэ (Къэрэуко) Хьаджисмелэ кы-лотэжэу зэхихыгагэ.

Хьашхьуанэкьо Хьамедэ Джэджэхьаблэ гурьт еджаплэм иклэагэаджэу ыкли изавучэу илэсыбэрэ лэф шилэагэ, Хэгъэгу зэошхоми, егъэджен лэфшлэнми яветераныг. Ригъэджагэхэм сэри сашыщ. Адыгэмэ ятхыдэ лэшэу ыгэгумэклыщтыг, лэпкыым ихьугэ-шлагэхэр ыгуоиштыгэх, гъэзетхэм бэрэ кьаригахьэщтыгэх.

Тэупщым икьэбарэу «Адыгэ макъэм» 1996-рэ илэсым шышхьэлум и 15-м Хьашхьуаныкьо Хьамедэ мары кыригъэхьагэагэр.

Хэта Тэупщыр?

«Хэта «Тэупщыр? Тыдэ кыкли бжэ-дыгъу пчэгу ар кынагэ? Болэтэуко пщым «пхьорэлф уи!» алуи зыфэгъушохэм кьариуагэ: «сцлэ иятлонэрэ клэпэныкьоу «Тэу-р» фэсэусы». Болэтэупщым кьохэр, пхьухэр, бын илэ зэхьум «Болэтэукохэр» арало хьугагэ. Тэури кьэхьуи лы зэхьум «Тэупщыр» алуи клэмгуе пщы унэгъуитлэ, лэкъуитлэ кытэджагэ. Янэш Болэтэукоу Тэум кьырело: «Упщын угу хэлэмэ, Шхьэагуащэ зэпырыкли, Пщыцэ-Мэртэ шьолгыр жанэмэ уяуалэфэ пщы исэпыш, зэрэпшлэиу». Тэупщым лэкъуиш: Кьуи-жхэр, Шынахьохэр, Шэоцлыкьухэр кыгъухэу Шхьэагуащэ кызыпырэклыш, Пщыцэ кьогъум (джы Беляевскэм ынэ-луклэ) шепсыхы. Къуаджэм Тэуи фаусы.

Нэужым зэкошым Пщыцэ исэмэгубгъу лутысхьагэ. Ащ илэс 45-рэ Ленинэхьаблэ лусыг. Ары хычлэ охьуфэклэ а чэаплэм «Тэуе чэаплэр» зыкыралэщтыгэр. Ленинэхьаблэ зылотлысхьэм а цлэр теклыгэп. Ащ ыужы, Тэур кошыгэ горэм джы зыдэщысым, Мэртэбг зы-

щиухэу, тешо зыщыхьужэу, Мэртэ псыхьо Хьэрзэхэ темэны зышклэдэжхэрэм дэжэ, лутысхьагэагэ. Ар кьогъоу щыты-ти, чылэм зиушомбгъугэп. Джы непэ Тэуи хьаблэ унэгэ 56-рэ нылэп зэрэхьу-рэр, чылэ цыкьлуми, ныбжышхо ил. Къегъэтысэклыгэ адрэ къуаджэхэм ялэытыгэмэ, Тэуи хьаблэ анахьыжэ. Джары Тэупщым икыхьаклэу Хьаджисмел кьылуагэр.

Сэ сыгу кьэклэжхэрэп Шэоцлыкьухэр зытеклыгэхэр Хьаджисмел кызырэгъу-ложыгагэр — пщыгэ, хьауми оркыгэ? Кысызэложыныи згъотыгэп. Мы кьэбарым къегъэшпыкьэжыба Тэупщыр Болэтэукоу ипхьорэлф зэралорэр.

Непэ кызынэсыгэми Тэуи хьаблэ зэунэкьощхэу Едыджыкьохэмрэ Пыикьохэмрэ Тэу унагьохэу дэсых.

Тэуи хьаблэ зыдэщысыщтыгэ чыплэхэр

Кызыралотэжырэмкэ, Тэупщым ичылэ клэмгуе кызырешым Пщыцэ иджабгуклэ тлысыгагэ. Тилэхьан а чыплэм пэмычыжэу кьутырэу Беляевскэр шыт. Апэ зыдэтысыгэхэр кьа-гыни, Пщыцэ кызыпырыкылыи, чэчэнэе чыналэем кыхьагэх. Пщыцэ исэмэгэу кышыуцугагэх. Чыплэ дахэу, чэгэплэ дэхьэплэ лэрыфэгъоу, лэхьогъухэмкэ псышоплэ шлэгэ псылушор тэуемэ чылэ халэ афэхьугагэп, луклыжыга-гэх. Нэужым илэсыбэ тешагэу Джэ-джэхьаблэ дэкылыи унэгэ 40 Пщыцэ лушэ лутысхьагэагэ ыкли Ленинэхьабл фаусыгагэ. Псылыгыплэр ашлыфэ, 1927-рэ илэсым щегъэжыагэу 1973-м нэс ащ лусыг.

Тэуехэр чэаплэм зылоклыжыхэм Пщыцэ исэмэгубгъу зыдалыгэу ехыи, Пщыцэ иджабгуклэ Псэкьупсэ зыщыхэ-лэадэжырэ нэмысыпэхэу, лэгонэ тешом итлысхьагэагэ. Гьатхэ кьэс Пщыцэ кьаклао зэхьум, псыхьожыеу Туапкэ кызыпырыкылыи, темэнхэмрэ мээхэмрэ кызыпачыгэх. Нэчэрэые темэным икыблэклэ, ащ псыхьожыеу Шэндкьо зыщыхэлэадэрэм исэмэгэу

Тэуи хьаблэ зыдэщысыр археологиемкэ чыплэ гъэшлэгъон. Апэрэ Юашхьэр чылэм итемыр хэгъуашхьэ 1946-рэ илэсым шатлыгагэ, ащ кычлахыгэ дышэ Иэлыныр Тбилиси имузей шхьалэ члэл.

Тæу ллакъомрæ

нæпкъ хэлътыкыгъæм теттысхæгъæгъæх. Аргъоилæ чыплæу чылæхæр зыпæчыжъæгъæ мæз кырыр тæуехæм гупсæфыплæ афæхъуагъæп. Шæндыкборæ Нæчæрæзы-ерæ темэн лушъо кыгъоу зыкыосыгъæхæм джыри Тæуекъожкæлæ еджæх.

Тæуехæр зыдæщысхæгъæхæм пæмычыжъæу, нæужым шæбæнхæблæхæр кыушъхæм кызыехыжъæхæм, Пшызæ лушъо щепсыхыгъæгъæх. Краснодар псылыгъыплæ ашынæу зырагъæжæм, Шæбæнхæблæ йуагъæкæи, Адыгæкæлæ агъæкощыгъ. Тæуехæри шæбæнхæблæхæри зыдæщысхæгъæ а псычлæгъ хъугъæ чыплæхæм джыри **Тæупщым икæлæ, Тæуемæ ягъæхъун** аралæ.

Тæупщым къуаджæр Шæндыкæо кыызыуещыжъæм, Мартæ иджабгъу нæпкъ лъагæ тыригъæтысхæгъæ.

Пæсæрæ картхæм тызæрагъæгуазæрæмкæлæ, а чыплæм пæмычыжъæу Бæгъасæкæохæблæ (Бæгъарсæкæохæблæ) щысыщтыгъ. Ар къеушыхъаты Тæуе ихæгъошъхæ чыплæ Бæгъасæкæомæ яхæкужъан джыри зæрæларæм.

Мартæбгышъхæ Тæупщым зеубытым кыгугъæ ллакъохæу Къуиужъхæр, Шъынахъохæр, Шъæоцкыкхæр, Гъонæжыкхæр, Тыгъужъхæр, Гусæрыкхæр ихæплæ къаухъурæихъæу къеттысæкыгъæгъæх. Непи зæрæтысæгъæгъæхæу а хæплæхæр щытых. Нæужым Тæуе кыдæхъæгъæ ллакъохæр итемьркæлæ кыпытысхæхæзæ чылæр агъæпсыгъ.

Джырэ лъæхъаным Тæуиухæблæ дæсхæм альæкыуацæхæр: Бæрæдæж, Блæнæгъаплæ, Гъонæжыкхæу, Гогъотыжъ, Гусæрыкхæу, Еутых, Жакæмыкхæу, Къуиужъ, Къæрæтæбан, Мæлгощ, Пхъачыащ, Тыгъужъ, Тæу, Лъащæкхæу, Уджыкхæу, Хъæпай, Хъалил, Шъæоцкыкхæу, Янæкхæу.

Тятæ, Тæу Ахъмæд Сæфæры ыкхæм, кызырæтиложыгъæгъæмкæлæ Тæухæр кызытекыгъæ тятæжъхæр: Мышъæост, Джылахъстан, Ахъмæт, Биболæт, Быгъушъ, Едыдж, Сæфæр, Ахъмæд.

Едыдж ишъхæгъуагъæр Мерæм, Гъобæкхæуаекæлæ лæшъынæмæ япхъугъ. Ахæм яльфыгъæхæр: Сæфæр, Хъарун, Сахъид, Щæбан, Рæмæзан, Мæджыд, Якхæу, Макæл, Хъымсад, Синау. Едыдж янæ Тæхъутæмыкхæуае дæс Едыджхæм япхъугъ. Ытыщ кыуагъæу, ащ шъаор кызыфæхъугъæти, янæшхæм альæкыуацæ Едыджыр цæу кыыфауысæгъæ. Тятæжъæу Сæфæр ишъхæгъуагъæр Тыгъангуащ. Ар Нæшъуагъæуае щыщ Шæуджæн Наныу ыпхъугъ.

Якхæуæ тятæжъ ышымæ анахъыкæлæ, ары къæтлæгъужыгъæр. Ишъхæгъуагъæу Сæсæрæ ежырæ лъфыгъæхæр ялагъæхæп. Хæгъæгу зæошхом ащæгъæгъæп, колхозым кыыхæгъæнæгъæгъæ чанæу зæрæлажъæщтыгъæм пæе. Заом ыпæкæлæ Москва кыкæлæу тын лъаплæ кыыфагъæшъошæгъæгъ.

Тятæжъæу Сæфæр ышхæр Хæгъæгу зæошхом хæлæжъæгъæх. Сахъидæ концлагерæу Славутæ дæкæодагъ. Щæбанæ уæгъæ хылыгъæ тæщæгъæу Шъагъæ игоспиталь чæлæпхæгъæ ыкæи мы къалæм цагъæтылæпхъыжъæгъæ. Рæмæзан шъæо закæо илагъ, ау ар заом ыпæкæлæ ллагъæ. Рæмæзан заом зыщыхæкæодагъæр ашлæрæп.

Еджакæи, тхакæи, хъисапри зышлæу чылæм дæсыгъæмæ тятæжъæу Сæфæр ащыщыгъ. Тæуе колхозыр зыщызæхæщæм ащ имылькы лъытæн ылæ кыыралъ—хъæгъæгъ. Лажъæ имылæу бзæгу ахыгъæ ыкæи дащыгъ, 1933-рæ илæсым ар зыдæхъугъæр амышлæу кæдыгъæ.

1939-рæ илæсым Тæуе дæтыгъæ конторæм колхоз тхæматæр зыщычлауыкхæм, лажъæ амылæу хъулыфыгъæ тлокл чылæм дащыгъæгъ. Хъарунæ ахæм ахæфæгъæгъæ ыкæи кыгъæзæжыгъæп. Хъарунæ ыкхæу Рæщыдæ Хæгъæгу зæошхом илæхъан Германиæм, Японием (Порт-Артур) ащызуагъæ ыкæи Щыгъуæм иорденæу ящæнæрæ шуашæ зилæр, Хæгъæгу зæошхом иорден, медальхæр хæлхæу къæкæложыгъæгъæ.

Мы тамыгъæр ыкæи Ахæджагæкхæомæ ятамыгъæрæ арап тхыгъæхæм-рæ зæпæллæмыæ мыжъом тешыхæгъæу Тæуе къæхæлæм тилæкхæ хæлæ.

Сæфæр ыкхæу Хъисæ Хæгъæгу зæошхом хæлæжъæгъæ. Заор зауым урыс бзылфыгъæу Анфисæ кыыщи Москва кыдæнæжыгъæгъæ. Щæлæфæ ащ дæсыгъæ ыкæи щыдгъæтылæпхъыжъæгъæ. Ыкхæуæ Владимирæ Николайрæ, ахæм атекыгъæхæр Москва щæпсæух.

Къоджæшъхæ хæплæжъыр

Тæупщыр Мæртæбгышъхæ зытетысхæм апæ ихæпæгъæм непæ Пыику текыгъæ Тæу Шъæлихъæ ыкхæу Аминæ ащ ыкхæ нахъыжъæу Адамæ зы унагъоу щæпсæух. Амин ыкхæ нахъыкæу Хъызыр иунагъоу Мыекхæуапæ пæлæгъæ Гавердовскæм дæс. Щæбанæ ыкхæу Нурбыйрæ Аминæ яхæплæхæр зæготых. Щæбанæ ыкхæу Нурбыйрæ Зауррæ. Нурбый ыкхæу Адамæ Руслъанæ Мыекхæуапæ щæпсæух. Якхæуæ Сахъидæ яхæпæгъæхæр нæкыхæу хæблæжъæм кыыхæнагъæх.

Едыдж ыкхæу зызæхæкыхæм Сæфæрæ Хъарунæ къоджæкæм дæтысхæгъæгъæх. Ахæм унагъохæр къапытысхæхæи чылæгум исыхæ хъугъæх. Краснодар псылыгъыплæ ашынæу зырагъæжæм Сæфæр ыкхæу Ахъмæд иунагъоу агъунæу къоджæкæм кыыуагъæни, адрæ акыбыкæлæ къапыщысæгъæ унагъохæр бгышъхæм дащаехæи, хæплæхæр цаубытыгъæх.

Ахъмæдрæ Джармæкхæомæ япхæу Къæралхъанæ яльфыгъæхæр: Аслъан, Юныс, Сар, Саниет, Къутас, Дæхæос, Юсыф. Аслъан иунагъоу Мыекхæуапæ щæпсæу. Адыгæ Республикæм и Лъæпкъ музей

шлæныгъæмкæлæ илофышлæ шъхæл, археолог, Адыгеим культурæмкæлæ илофышлæ гъæшлæуагъ, Урысыæм ижурналистхæм я Союз хæt, илофшлæным иветеран.

Ахъмæд ихæплæжъæ Юнысæ Юсыфæ кынагъæх. Юсыф ишъхæгъуагъæ Хъут Сæфæр ыпхæу Роз. Яшъаохæр: Хъамед, Мадин, Руслъан. Руслъан кыышагъ, шъæо цыккы кыфæхъугъ.

Хъарунæ ихæпæгъæм ишъхæгъуагъæу Хъаджæt щæлæфæ исыхæ, дунаим зехыжъæм ар ащæжыгъæ. Акхæуæ Рæщыдрæ Аминæ яунагъохæр Краснодар дæсыгъæх. Фатимæt, Самæt, Дæрихъан кæлæгъæджæгъæх, Рае Краснодар щылæжъæгъæ. Ахæр щылæжъæхæп, Тхæм джæнæt къарет. Рæщыдæ ыкхæуæ Аслъанæ Арамбыйрæ, Аминæ ыкхæуæ Юрææ Руслъанæ яунагъохæр Краснодар ыкæи Инæм ащæпсæух.

Тæу Едыджырэ Пыикуорæ ятæхæр зæшыгъæх. Пыику ыкхæуæ — Хъаджæмахъмудрæ Шъæлихъæр. Хъаджæмахъмудæ Хæгъæгу зæошхом хæкæодагъ.

Кавказ заом ыуж

Кавказ заор зауым къуаджæм унæгъо 51-рæ нæбгырэ 325-рæ хъухæу кыдæнæгъæгъæх. Я XIX-рæ лæшлæгъум икæуым (1892-рæ илæ) Тæу Быгъушъæм Тæухæу 17, бжъæдыгъу нæбгырэ 500 Тыркуем рищыжыгъæгъæхæу къалотæжъы. Ащ ишыхъатæу Тæумæ ацæ зыхъырэ къуаджæ Тыркуем ит.

ТÆУ Аслъан.

Сурæтхæр: Лъæпкъ музей.

Классическæ университетхæм я Ассоциацие хæхъагъ

Адыгæ къæралыгъо университетыр Урысыæм икклассическæ университетхæм я Ассоциацие аштагъ, ащ фæдæ унашъо мæзæм и 20-м Москвæскæ къæралыгъо университетæу М. В. Ломоносовым ыцæ зыхъырæм и Интеллектуальнæ гупчæ щыкæогъæ зæлукæм щашыгъ.

АКЪУ-м иректорæу Мамый Даутæ Ассоциациæм ипрезидиум хагъæхъагъ. Урысыæм икклассическæ университетхæм я Ассоциацие мысатыушл организациеу щыт, Урысыæм иуниверситет 24-мæ яунашъокæлæ зæхæцæгъагъ. Урысыæм иклассическæ гъæсæныгъæм хæхъоныгъæ щегъæшлæгъæныр ары ащ фæдæ зæдæлæжъæныгъæм ипшъæрылæу. Ассоциациер зыщæгъæпсыгъæ зæфæсыр 2001-рæ илæсым имæкхæуогъу мæзæ и 25-м рагъæкæокыгъ, ащ ассоциациæм ипрезидентæу щæгъæнæфагъ Москвæскæ къæралыгъо университетæу М.В. Ломоносовым ыцæ зыхъырæм иректорæу, академикæу Виктор Садовничер. Ассоциациæм хæхъæрæ классическæ университетитлур апшъæрæх: МКЪУ-у М. В. Ломоносовым ыцæ зыхъырæр ыкæи СПбГУ-р, федеральнæ университети 10, Лъæпкъ ушæтæкæлæ институтæу 8, статусæу «кæлæгъæкхон университет» зилæу 10. АКЪУ-р Ассоциациæм я 50-у хæхъагъ.

Классическæ университетитлур АКЪУ-м илæ зыхъу-гъæр 1993-рæ илæсыр ары, Адыгæ къæралыгъо кæлæегъæджæ институтæу 1940-рæ илæсым агъæпсыгъæгъæр университет зæхъужъæм илæхъан. Непæ университетым факультет 12, институти 2, шлæныгъæ-гъæсæныгъæ кластеритфæу ащ хætхæр хæхъæх. АКЪУ-м гъæсæныгъæ программæ 80 егъæцæкæлæ, ахæм Урысыæм ыкæи лæкыб хæгъæу 42-мæ къарыкыгъæ студент мини 10-м ехъу ащæджæ.

Адыгæ къæралыгъо университетым ипресс-кхулыкхæу

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ закон

Адыгэ Республикэм и Конституции гьэтэрэзыжынхэр фэшлыгьэнхэм ехылааг

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм 2024-рэ ильэсым мэзаем и 20-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Конституции гьэтэрэзыжынхэр фэшлыгьэнхэм ехылааг

Адыгэ Республикэм и Конституции (Адыгэ Республикэм и Хэбзэгъэуцу Зэлулэ (Хасэм) — Парламентым и Ведомостхэр, 1995, N 16; Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцу зэлулэагъэхэр, 2000, N 9, 11, 12; 2001, N 5, 6, 7, 10, 11; 2002, N 2, 4, 5, 7; 2003, N 4, 5, 7, 11; 2004, N 7; 2005, N 4; 2006, N 12; 2007, N 5; 2009, N 4; 2010, N 5, 11; 2011, N 4, 6, 7; 2012, N 6; 2014, N 3; 2015, N 10; 2016, N 4, 10, 12; 2017, N 3; 2018, N 3, 5; 2019, N 7; 2020, N 11; 2021, N 6, 10; 2022 N 6) мыщ фэдэ гьэтэрэзыжынхэр фэшлыгьэнхэм:

1) я 55-рэ статья ия 3-рэ пункт хэт гуцылэху *(гощыгьэнхэр)» зыфилохэр хэгъэжыгьэнхэм;

2) я 70-рэ статья ия:

а) а 1-рэ пункт иподпунктэу «д-м» хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм япашэхэм» зыфилохэрэм ачыплэклэ гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм япашэхэм» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

б) я 5-рэ пункт ия мыщ фэдэ кьэуаклэ илэ подпунктыклэу «б1-р» хэгъэжыгьэнхэм;

«б1) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэ — Адыгэ Республикэм иминистрэ ланатлэхэм алухьаштхэмклэ зэрадырагъэштагъэм фэгъэхьыгъэ унашъор зэхагъэуцо.»;

3) я 78-рэ статья ия:

а) подпунктэу «в-м» хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм ялофшлэн» зыфилохэрэм ачыплэклэ гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм ялофшлэн» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм, гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм язэдэлэжьэныгъэ» зыфилохэрэм ачыплэклэ гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм язэдэлэжьэныгъэ» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

б) пунктэу «г-м» хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм» зыфилохэрэм ачыплэклэ гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

в) подпунктэу «е-м» хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зы-

филохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

г) подпунктэу «т-м» хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм япашэхэм» зыфилохэрэм ачыплэклэ гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм япашэхэм» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

4) я 84-рэ статья ия мыщ тетэу тхыгьэнхэм:

«1. Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм ясистемэ кьыхеу-бытэх Адыгэ Республикэм и Лышхьэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ инэмыкл кьулыкьухэр.

2. Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ икьулыкьухэм ясистемэ хэгъэх Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэр»;

5) я 85-рэ статья ия:

а) а 1-рэ пункт ия мыщ тетэу тхыгьэнхэм:

«1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ ренэу лоф зышлэрэ иапшъэрэ кьулыкьоу цыт.»;

б) я 2-рэ пункт ия хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм инэмыкл гьэцэкклэо кьулыкьухэм» зыфилохэрэм ачыплэклэ гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ инэмыкл кьулыкьухэм» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

в) я 3-рэ пункт ия хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр тхыгьэнхэм;

6) я 90-рэ статья ия 1-рэ пункт ия мыщ фэдэ гуцылэхэр хэгъэхьыгьэнхэм: «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр.

Я 2-рэ статья. Мы Конституционнэ законом кьуачлэ илэ зыхьурэр

Официальнэу кьызыхаутырэ мафэм кьышыуагъэу мы Конституционнэ законом кьуачлэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу КЪУМПЫЛ Мурат

кь. Мыекьуапэ,
мэзаем и 22-рэ, 2024-рэ ильэс
N 301

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм изакон заулэмэ зэхьоклыныгъэхэр афэшлыгьэнхэм ехылааг

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2024-рэ ильэсым мэзаем и 20-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ехылааг» зыфилохэрэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгьэнхэм фэгъэхьыгъэ

Адыгэ Республикэм и Законэу 1996-рэ ильэсым чьэлыгъым и 1-м аштагъэу N 24-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ехылааг» зыфилохэрэм (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 1996, N 8; Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцу зэлулэагъэхэр, 2001, N 5; 2002, N 5; 2003, N 1; 2005, N 3; 2010, N 7, 8, 12; 2012, N 4; 2013, N 11; 2014, N 10, 12; 2016, N 4, 12; 2017, N 12; 2018, N 3, 5, 12; 2019, N 7; 2021, N 12; 2022, N 7) мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгьэнхэм:

1) пэублэр хэгъэжыжыгьэнхэм;

2) а 1-рэ, я 2-рэ статьяхэр мыщ тетэу кьэтыгьэнхэм;

«А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэр

1. Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм ясистемэ хэгъэх Адыгэ Республикэм и Лышхьэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ инэмыкл кьулыкьухэр (Адыгэ Республикэм иминистрэхэр, икомитетхэр, игьэлорышлэлэхэр, инспекциехэр ыкли иллыкьохэм ялофшлэлэхэр).

2. Адыгэ Республикэм и Конституции диштэу Адыгэ Республикэм и Лышхьэ Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм гьэпсыклэу ялэщтыр егъэнафэ.

3. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм пэцэныгъэ адызэрехьэ.

4. Адыгэ Республикэм ишэпхьэ ыкли инэмыкл правовой актхэм кьахэфэрэ терминхэу «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьу», «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьу» зыфилохэрэм зэфэдэ мэхьанэхэр ялэу агъэфэдэх.

Я 2-рэ статья. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет

1. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ иапшъэрэ кьулыкьоу, ренэу лоф зышлэу цыт.

2. Адыгэ Республикэм изакон диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет Урысые Федерацием и Конституции, федеральнэ конституционнэ законхэр, федеральнэ законхэр ыкли Урысые Федерацием инэмыкл шэпхьэ правовой актхэр, Адыгэ Республикэм и Конституции, Адыгэ Республикэм изаконхэмр инэмыкл шэпхьэ правовой актхэмр Адыгэ Республикэм ашагъэцэкклэнхэм гьунэ льефы, Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ инэмыкл кьулыкьухэм зедшиштэу ялофшлэн зэхачэным ыналэ тырегъэты.

3. Адыгэ Республикэм и Лышхьэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зэхещэ ыкли ар зэрэзэхэгъэжыжырым ехыплэгъэ унашъор ештэ.

4. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет пэцэныгъэ дызэрехьэ ыкли ащ илофшлэн зэхещэ.»;

3) я 11-рэ статья ия 5-рэ лахь:

а) иапэрэ гуцылэху хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм яофициальнэ Интернет-сайт» зыфилохэрэр гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм яофициальнэ Интернет-сайт» зыфилохэрэмклэ зэблэхуьгьэнхэм;

б) иятлонэрэ гуцылэху хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо кьулыкьухэм яофициальнэ Интернет-сайт» зыфилохэрэмклэ зэблэхуьгьэнхэм;

4) я 13-рэ статья ия 3-рэ лахь хэт гуцылэху «министрэхэм ягуадзэхэм ыкли пашэхэм» зыфилохэрэр гуцылэху «министрэхэм ягуадзэхэм ыкли пашэхэм

ягуадзэхэм» зыфилохэрэмклэ зэблэхуьгьэнхэм;

5) я 17-рэ статья ия:

а) ышхьэ хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

б) ия 1-рэ лахь хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэр» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэр — Адыгэ Республикэм иминистрэхэр» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

в) ия 2-рэ лахь хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

6) я 18-рэ статья ия:

а) ышхьэ хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

б) ия 1-рэ лахь хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэр» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэр — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

в) ия 3-рэ лахь хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэр» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэр — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

нистрэхэр» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

7) я 19-рэ статья ия мыщ тетэу кьэтыгьэнхэм:

«Я 19-рэ статья. Адыгэ Республикэм икьэралыгъо ланатлэхэр Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм ащылыгьыгьэнхэмклэ шапхьэхэр

Федеральнэ хэбзэгъэуцу гьэм шыгъэ-нэфэгъэ шапхьэхэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм ыкли нэмыклхэу Адыгэ Республикэм икьэралыгъо ланатлэхэр Адыгэ Республикэм игьэцэкклэо хабзэ икьулыкьухэм ащылыгьыгьэм альэлэсых.»;

8) я 20-рэ статья ия ышхьэ хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

9) я 21-рэ статья ия:

а) ышхьэ хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

б) ия 1-рэ лахь хэт гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм» зыфилохэрэм ауж гуцылэху «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэхэм — Адыгэ Республикэм иминистрэхэм» зыфилохэрэр хэгъэхьыгьэнхэм;

в) я 3-рэ лахь мыщ тетэу кьэтыгьэнхэм:

Министрэу МЫРЗЭ Джанбэч
кь. Мыекъуапэ,
мэзаем и 14, 2024-рэ илъэс
N 38

Шахматхэр

Клэлэеджаклохэр хэлэжьягъэх

Шахматхэмклэ зэнэкьокьухэр республикэ шахмат клубым щыкьуагъэх. 2013-рэ ильэсым кьэхьугъэ клэлэеджаклохэм ыкли ахэм анахьыклэхэм заушэтыгъ, зэклэми ухьазырыныгъэ дэгъу кьагъэльэгъуагъ.

Турнирым клэлэ 27-рэ хэлэжьягъ. Ильэсибгъу зыныбжь Роман Киракосян зэклэми анахьлэшыгъ, ащ теклоныгъэр кьы-

дихыгъ. Мыекьопэ гимназиеу N 22-м члэс клэлэеджаклом очкоуи 7 ригъэкьугъ. Хагъэунэфыкьырэ чыплэхэр кьыдахыгъэх Краснодар краим щыц Егор Шевченкэмрэ кьутырэу Гавердовскэм щыпсэрэ Денис Зверьковымрэ. Ахэм очко пчягъэу рагъэкьугъэр зэфэдиз, ау ежхэм язэлуклэгъу Егор теклоныгъэр кьыщыдихыгъ, ащ кьыхэкьыклэ ар ятлонэрэ хьугъэ.

Пшъашьэхэм ешлэгъуихэу ялэм ыуж зэфэхьысыжхэр зашым нэбгыритлүмэ очко 5,5-рэ зырыз рагъэкьугъ. Теклоныгъэр кьыдэзыхыгъэр гъэунэфыгъэным фэш партие тедзэ (армагеддон) зэхашагъ. Ащ апэрэ чыплэр кьыщыдихыгъ Василица Назаровам, хагъэунэфыкьырэ чыплэхэр кьафагъэшъошагъэх Арина Жуковамрэ Пхэнэе Данэрэ.

Баскетбол

Республикэм икьэлэ шъхьалэ щызэхашагъ

«Локобаскет — Школьная лига» зыфилорэ зэнэкьокьум ишьолыр едзгъо Мыекьуапэ щыкьуагъ. 2023 — 2024-рэ ильэсхэм кьадыхэлъытэгъэ ешлэгъухэр гъэшлэгъоныштхэу зэхэщаклохэм алытэ. Адыгеим имуниципалитети 5-мэ кьарыкьлэгъэ командэхэр ары мызэгъэгум зэнэкьокьугъэхэр.

Республикэм икьэлэ шъхьалэ импорт еджаплэу В.С. Максимовым ыцлэ зыхьырым зыщызыгъэсэрэ

пшъашьэхэми ыкли клалэхэми зэнэкьокьум теклоныгъэр кьащыдахыгъ. Клалэхэм язэлуклэгъухэр

гъэшлэгъонэу кьуагъэх. Финалым щызэлуклагъэх Мыекьуапэрэ Красногвардейскэ районым икьуаджэу

Хьатикьуаерэ якомандэхэр. Апэрэхэр нахь лъэшыгъэх, зэлуклэгъур 55:24-у аухыгъ.

Пшъашьэхэр пштэмэ, финалым щызэдешлагъэх республикэм икьэлэ шъхьалэрэ Мыекьопэ районымрэ якомандэхэр. Мыщи мыекьуапэхэр нахь щылъэшыгъэх, 33:25-у зэлуклэгъур кьахыгъ.

Турнирым иешлэкло анахь дэгъоу зэхэщаклохэм кьыхахыгъэхэр Мыекьуапэ кьэзыгъэлъэгъогъэхэ Олег Шпакрэ Алина Мартышевскаямрэ.

Кьатхэхэрэм яшлшлрэ редакцием иеплъыклэхэмрэ зэтемыфэнхэ альэкьышт.

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр БЗЭШУ Асхьад.

Зэхэзышагъэр ыкли кьыдэзыгъэкьырэр:

АР-м лъэпкь Иофхэмклэ, Ізкьыб кьэралхэм ащыпсэрэ тилъэпкьэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:

385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кьаихьырэр А4-клэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэклэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цлукьунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхьгъэхэр редакцием зэклэгъэкложьых. E-mail: adygoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

УФ-м хэутын Иофхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлъытэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ члплэ гъэларышлпл, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэклэмкли пчягъэр 4168

Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 331

Хэутыным узщыкьлэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00
Зыщыкьлэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьалэр Мэщлэкьо С. А.

Редактор шъхьалэм игуадзэр Тэу З. Дз.

Пштэдэкьыж зыхьырэ секретарыр Тхьаркьохьо А. Н.